

Zaprosiłem Janusza Marka do prowadzenia programu teatru wizualnego w Centrum Sztuki Współczesnej z przekonaniem, że inicjatywy podejmowane przez niego w latach 80- tych potwierdziły pozycję Warszawy jako sceny przygotowanej na przyjęcie zjawisk najwyższej klasy światowej. Tym samym sięgające równie wysoko programy sztuk wizualnych i sztuki mediów w CSW zyskiwały godne dopełnienie, szczególnie warte docenienia wobec atmosfery wszechstronnej transformacji dekady lat 90- tych. Polskie premiery niedostępnych tu wcześniej fenomenów twórczości scenicznej i muzycznej m. in. Kazuo Ohno, Meredith Monk, Steve'a Reicha, Trishy Brown, Jana Fabre'a nabierały wartości symbolicznej w szerszym zakresie niż tylko wejście w uniwersalny obieg wartości. Równocześnie, poza odświętnością prezentacji zjawisk o ugruntowanym prestiżu należy równie wysoko ocenić imponujący przegląd bieżących poszukiwań w polu teatru wizualnego i sztuki performance m.in.: z Wlk. Brytanii, Francji, Włoch, Niemiec, Japonii, krajów środkowo - wschodniej Europy i Polski. Specyfiką formuły tego festiwalu wzbogacały spotkania z wizjonerami światowej sceny takimi, jak: Kate Valk i Christopher Kondek („The Wooster Group”), Romeo Castellucci („Societas Raffaello Sanzio”), Kirsten Dehlholm („Hotel Pro Forma”), Francois Tanguy (Théâtre du Radeau). Z drugiej strony festiwal prezentował i promował nowe prace warszawskich twórców i grup poszukujących (np. „Studium Teatralnego”). Istotną cechą festiwalu stało się również ożywienie środowiska teatru w Warszawie, m.in. poprzez zlokalizowanie wielu prezentacji na partnerskich scenach takich, jak: Teatr Wielki czy Centrum Sztuki Studio, czy też inspirowanie młodszych wiekiem warszawskich festiwali. Przedsięwzięcie to, z biegiem lat, utrwala swą godną zaufania markę.

Wojciech Krukowski, dyrektor i organizator CSW w latach: 1990-2010

Pamiętam występ Kazuo Ohno w 1994 roku, 88-letni tancerz japoński – twórca stylu butō, nazywany jego duszą – stał się żywą legendą. Jego warszawski występ był niezapomniany, bo nawet jeśli widzowie nie byli jeszcze oswojeni ze stylem, to reagowali tak, jak życzył sobie sam artysta: głębokim poruszeniem emocjonalnym. Odtąd wezbrała w Polsce fala zainteresowania i prawdziwej fascynacji butō. Pamiętam „Goździki” Piny Bausch, pokazane w Warszawie w 1998 roku. Był to niepowtarzalny kontakt z jej porywającym stylem. Teatr tańca Piny Bausch zjawiał się wtedy w Polsce po upływie całej dekady od czasu wrocławskich pokazów „Ofiary wiosny” i „Café Müller”. Druga wizyta raz jeszcze radykalnie odnowiła – ba, wyróciła – nasze wyobrażenia o teatralności tańca. Wszyscy byliśmy olśnieni. Dziś, kiedy Pina Bausch i Kazuo Ohno nie żyją, to już historia. Ale jest to też historia życia kulturalnego Warszawy. Nie byłoby tych pamiętnych wydarzeń, gdyby nie festiwal „ROZDROŻE”. I wielu innych: występów Saburo Teshigawary i „Akademii Ruchu”, brukselskiego zespołu tańca „Rosas” i nowojorskiego „Trisha Brown Dance Company” – wyliczanie sławnych artystów i zespołów można by ciągnąć w nieskończoność. Od początku ten festiwal zaskakiwał swoją nowatorską formułą. Skupiony na formach interdyscyplinarnych, łączących teatr z tańcem nowoczesnym i ze sztukami wizualnymi, prezentujący nowatorskie i zróżnicowane zjawiska z zagranicy i to, co odkrywcze wśród dokonań warszawskich zespołów eksperymentalnych – dawał warszawskiej publiczności wyjątkową szansę stanięcia co roku na tych ROZDROŻACH i rozpatrzenia się w horyzontach sztuki współczesnej. Trudno byłoby przecenić zasługi JANUSZA MARKA i znaczenie stworzonego i prowadzonego przez niego festiwalu.

Leszek Kolankiewicz, Ośrodek Kultury Polskiej na Université Paris-Sorbonne

Międzynarodowe Spotkania Sztuki Akcji „Rozdroże” to bardzo konsekwentnie realizowane wybory artystów będących niezwykle ważnymi w historii tańca współczesnego. Bardzo często przyjeżdżali oni po raz pierwszy do Polski. Wśród nich współtwórca japońskiego butō Kazuo Ohno, czy belgijski kontrowersyjny multi-artysta Jan Fabre. Dzięki Januszowi Markowi – kuratorowi festiwalu – najważniejsze kobiece postaci choreografii współczesnej: Pina Bausch, Susanne Linke, Anna Teresa de Keersmaeker, Mathilde Monnier pokazały swoje prace w Polsce. Prezentacje spektakli kompilowane są z prelekcjami i spotkaniami z artystami. Festiwal uzupełniał i uzupełnia lukę w historycznej edukacji o tańcu w Polsce, kontekstualizuje także historię tańca poprzez włączanie w program rodzimych artystów odwołujących się do światowych mistrzów. Jego oryginalna formuła i wieloletnia obecność na mapie kulturalnej kraju i Warszawy powinny być jak najszerzej wspierane i kontynuowane.

Joanna Szymajda, zastępca dyrektora Instytutu Muzyki i Tańca

Dziękuję artystom, bez których nasze życie byłoby uboższe o niezwykle przeżycia, które nam ofiarowali. Dziękuję wszystkim osobom, instytucjom, organizacjom i firmom, dzięki którym mogliśmy poznać twórczość i osobowość twórców, którzy wystąpili na 20 edycjach festiwalu. Zwłaszcza - bezinteresownym wolontariuszom.

Janusz Marek, autor i dyrektor wszystkich edycji festiwalu „ROZDROŻE”

Uczestnicy 20 edycji festiwalu „Rozdroże”:

1994 - Kazuo Ohno (Japonia), grupa „Forkbeard Fantasy” (Wlk. Brytania), teatr „Man Act” (Wlk. Brytania), Lois Keidan (Wlk. Brytania), „Akademia Ruchu”

1995 - Anna Teresa de Keersmaecker i zespół „Rosas” (Belgia), Rudi Laermans (Belgia), Meredith Monk i jej zespół wokalny (St. Zjednoczone)

1996 - „Théâtre du Radeau” (Francja), Irene Filiberti (Francja), Catherine Diverres (Francja), teatr „Compagnie Phillippe Genty” (Francja)

1997 - Steve Reich i zespół „Steve Reich and Musicians” (St. Zjednoczone), Kate Valk i Christopher Kondek z „The Wooster Group” (St. Zjednoczone), Molissa Fenley, (St. Zjednoczone)

1998 - Helena Waldmann (Niemcy), Janusz Bałdyga, Zbigniew Warpechowski, Pina Bausch i „Tanztheater Wuppertal Pina Bausch” (Niemcy), Heide-Marie Härtel i Claudia Jeschke (Niemcy)

1999 - Jan Fabre (Belgia), Marten Spängberg (Szwecja), Els Deceukelier (Belgia), Mirta D'Argenzio (Włochy), Renée Copraij (Belgia), Eugeniusz Knapik

2000 - Doug Elkins i „Doug Elkins Dance Company” (St. Zjednoczone), „Akademia Ruchu”, „Lothe Lachman Videoteatr POZA”, teatr „Academia”, „Trisha Brown Dance Company” (Stany Zjednoczone), teatr „The SITI Company” (St. Zjednoczone)

2001 - teatr „OM-2” (Japonia), Ko Murobushi (Japonia), Miho Iwata (Japonia), teatr „Studium Teatralne”, Akihiko Senda (Japonia), teatr „Komuna Otwock”, „Akademia Ruchu”, grupa „Made Inc.”, teatr „Academia”, „Lothe Lachman Videoteatr POZA”

2002 - Vicente Saez i „Compañia Vicente Saez” (Hiszpania), teatr tańca „Nie Tylko Flamenco”, grupa „Mal Pelo” (Hiszpania)

2003 - grupa „Bad co.” (Chorwacja), Damir Bartol Indos (Chorwacja), Iztok Kovač i grupa „En-Knapp” (Słowenia), Julyen Hamilton (Wlk. Brytania), grupa „Artus” (Węgry), teatr „Komuna Otwock”, „Akademia Ruchu”

2004 - Daniela Francesconi, Enrico Casagrande i teatr „Motus” (Włochy), teatr „Academia”, Avi Kaiser (Izrael/Niemcy), Sergio Antonino (Włochy), teatr „Studium Teatralne”, Romeo Castellucci (Włochy), Rosella Fiumi (Włochy)

2005 - Kitt Johnson (Dania), grupa „TRAVA” (Finlandia, Polska), Virpi Pahkinen (Finlandia/Szwecja), Kirsten Dehlholm i grupa „Hotel Pro Forma” (Dania)

2006 - teatr „Studium Teatralne”, „Akademia Ruchu”, Susanne Linke (Niemcy)

2007 - Nicole Mossoux, Patrick Bonté i „Compagnie Mossoux-Bonté” (Belgia), teatr „Academia”, Michèle Noiret i „Compagnie Michèle Noiret” (Belgia), grupa „Bretoncaffe”

2008 - Mathilde Monnier i zespół „Centre Chorégraphique National de Montpellier Languedoc – Roussillon” (Francja), kolektyw „Universal Law of Impermanence” (U/LOI), „Akademia Ruchu”, Christian Rizzo i „L'Association Fragile” (Francja)

2009 - Viliam Dočolomansky i studio teatralne „Farma v jeskyni” (Słowacja, Czechy), teatr „Studium Teatralne”, Tomáš Ruller (Czechy), Lenka Ottova i zespół „DOT 504” (Czechy)

2010 - Emio Greco (Włochy, Holandia), Pieter Scholten (Holandia), grupa „Emio Greco/PC” (Holandia), grupa „Bretoncaffe”, Ilona Trybuła

2011 - Virgilio Sieni i grupa „Compagnia Virgilio Sieni” (Włochy), teatr „mufmi” Anny Piotrowskiej, Anna Zuzanna Błaszczuk, Caterina Genta i Marco Schiavoni (Włochy), Renata Piotrowska, Paola Bianchi (Włochy)

2012 - Shinjin Shimizu i teatr „Kaitaisha” (Japonia), teatr „Cinema”,
Saburo Teshigawara/KARAS (Japonia), kolektyw „Universal Law of Impermanence” (U/LOI)

2013 - Janet Wong i zespół „Bill T. Jones/Arnie Zane Dance Company” (St. Zjednoczone),
Caden Manson (St. Zjednoczone), Rafał Urbacki